

daar deze op de beste wijze geschiedt door de ol. Eucalypti bij een bepaalde hoeveelheid met suiker afgewreven was te voegen, vervolgens het kininezout en de piperine er onder te mengen en ten slotte een geringe hoeveelheid van een of ander plantenpoeder bij te voegen.

Het aldus eenigszins gewijzigde voorschrift werd eveneens, onder mijn toezicht, met goed gevolg uitgevoerd, en luidt aldus:

R̄ Ol. Eucalypti 5.0 grm.
Cerae raspatae
Sacch. pulverati 10.0 „
HCl. Chinini 1.0 „
Piperini 2.5 „
Pulv. r. althaeae 1.0 „
f. pil. n°. 100.
Consp. lyc.

De toegevoegde suiker heeft het groote voordeel, dat de pillen in het maagvocht spoedig uiteenvallen.

Amsterdam, 21 April 1896.

STOEDER.

INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Naar aanleiding van het „Rapport der Commissie in zake uitbreiding van „het Medisch-Hygiënisch toezicht op scholen en scholieren”, uitgebracht aan het Hoofdbestuur der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst en opgenomen in het *Tijdschrift* van 4 April 1896, zij het mij veroorloofd enkele opmerkingen te berde te brengen. Ik moet beginnen met op te merken, dat genoemd rapport mijn volle sympathie bezit en, dat de praktische maatregelen, die aan het einde en onder onze tegenwoordige omstandigheden als mogelijk voorgesteld worden, mij toeschijnen zeer onze overweging te verdienen. Wat ik te zeggen heb, wilde ik dan ook niet in het minst als een aanmerking op den verdienstelijken arbeid van de Commissie doen gelden, maar veeleer als een gewenschte aanvulling daarvan.

Vraag n°. 8 der Commissie luidt:

Worden er geregeld vastgestelde pauzen gehouden tusschen de opvolgende lesuren?

Vraag 10:

Hoeveel tijd heeft een leerling van gemiddelden aanleg noodig voor het afmaken van het huiswerk, dat op uw school wordt gegeven?

Vraag 14:

Hoeveel kinderen zijn er in uwe school, die buiten staat zijn het onderwijs te volgen:

a. door gebrekkige geestvermogens?

- b. door doofheid?
- c. door spraakgebreken?
- d. door algemeene lichaamszwakte?

Vraag 15:

Is naar uwe meening de aansluiting van uwe school aan de inrichtingen van voortgezet onderwijs oorzaak, dat het onderwijs hooger moet worden oggedreven, dan voor den normalen gezondheidstoestand der kinderen en voor de normale ontwikkeling van hun verstand nuttig is?

en vraag 16:

Is, naar uwe meening, samenwerking tusschen onderwijzers en geneeskundigen — die speciaal belast zouden zijn met het geneeskundig en hygiënisch toezicht op scholen en scholieren — mogelijk?

Is dat toezicht wenschelijk?

Het rapport der Commissie, dat zooveel juiste wenken en opmerkingen bevat, zwijgt over bovengenoemde vragen bijna geheel, en toch zijn deze vragen, die in enkele opzichten misschien anders gesteld en uitgebreid hadden kunnen worden mede van de belangrijkste uit de geheele enquête.

Het is mij altijd voorgekomen, dat de geestelijke hygiëne van het kind het belangrijkste hoofdstuk der schoolhygiëne is. Het schijnt mij toe een der eerste punten te zijn, waarover het hoog noodig is, dat eenig licht verspreid wordt, omdat bij de steeds hooger wordende eischen voor het onderwijs der jeugd, het niet uit kan blijven of het aantal individuen, dat hierdoor schade lijdt, aanzienlijk zal moeten stijgen. De eenige manier om aan de steeds aangroeiende eischen met succes paal en perk te stellen is de quaestie goed onder de oogen te zien en te trachten deze eerste vraag te beantwoorden: hoeveel kinderen lijden ten gevolge van onze tegenwoordige eischen van het onderwijs schade aan hun geest?

De belangstelling voor deze vraag is in ons land nog niet groot, gedeeltelijk omdat de psychiatrische ontwikkeling van den medicus nog niet zeer hoog is, gedeeltelijk ook omdat men nog meer of min gewoon is den psychiater te beschouwen als een medicus in ruste. Voor zoover dan ook in ons land de geestelijke overlappingsquestie van het kind ter sprake is gekomen, zijn het meerendeels opvoedkundigen geweest, die daarover hun meening hebben gezegd en toch zijn zij niet in de eerste plaats de daarvoor aangewezen personen. Elke overlading openbaart zich door ziekelijke verschijnselen en de psychiater blijft geheel op zijn terrein, wanneer hij deze vraag behandelt.

Doch laat ik de algemeene zijde van de quaestie laten rusten en eenigszins in bijzonderheden treden.

Vraag 8 wordt door de Commissie beantwoord door te zeggen dat geregelde pauzen tusschen de lesuren niet systematisch en dikwijls in het geheel niet worden gehouden. Dit antwoord is geheel onvoldoende. Wilde men deze vraag grondig beantwoorden, dan was een psycho-physisch onderzoek noodig over den invloed van rustperioden op de psychische capaciteit van het schoolkind. Dit onderzoek is met onze nieuwere methoden zeer goed voor een enkele school door te voeren. De resultaten van één school mogen dan gegeneraliseerd worden en op deze wijze kunnen algemeene regels gevonden worden, waarnaar elk leerplan zich heeft te regelen. Nu weet men niets en

van eenig praktisch voorschrift kan geen sprake zijn. Omdat men niets weet, wordt elk kind over dezelfde kam geschoren, stellig tot nadeel van vele jeugdige hoofden.

Wat van vraag 8 geldt, kan evenzeer van vraag 10 gezegd worden. Hoelang een kind over zijn huiswerk noodig heeft, hangt af van den aanleg van het kind en van de hoeveelheid werk, die verricht moet worden, en wat de hoogst belangrijke praktische zijde van de vraag betreft, hangt bovendien af van het psychisch weerstandsvermogen, van de vermoebaarheid enz. van het kind. Ook hiervoor is door gezet onderzoek wel resultaat te bereiken en eerst wanneer men dat heeft kan men voorschriften geven.

Een andere vraag of het niet gewenscht zou zijn het jonge kind eerst langzamerhand in de school te brengen, door bijv. te beginnen met de helft van het normale aantal lessen, mis ik in de rij der vragen. Het aantal kinderen, dat ressorteert onder vraag 14, zegt de Commissie, is vrij groot. Nog veel grooter zou dit aantal zijn, wanneer men daarbij rekende die kinderen, welke langzamerhand niet meer in staat geraken het onderwijs te volgen, door de te hoge eischen welke hun gesteld worden.

Om hierover vertrouwbare gegevens te verkrijgen is zeer moeilijk, omdat deze alleen opgemaakt kunnen worden uit de levensgeschiedenis van het kind.

Men kan echter anders te werk gaan en door te bepalen, de vermoebaarheid van het kind, den invloed van rustperioden enz. met waarschijnlijkheid een prognose stellen of inderdaad het onderwijs in zijn tegenwoordigen vorm schadelijk voor het kind zal zijn.

Zoo zou men tot resultaten kunnen komen, waaruit bleek, dat het niet alleen wenschelijk was, dat er scholen voor achterlijke kinderen zouden moeten zijn, maar ook scholen voor nerveuse of nerveus gepredisponeerde kinderen.

Door een voldoende psycho-physisch onderzoek der kinderen zou men ze in vele gevallen kunnen behoeden voor de keuze van een schadelijk beroep. Menig kind dat opgroeit tot een ongelukkigigen neurasthenicus, had door een beter beroep gered kunnen worden.

Het onderzoek der Commissie op deze wijze opgevat zou naar mijn meening meer nut gesticht hebben. Zij zal mij antwoorden, dat dit van den beginne af aan niet in haar program gelegen heeft en dat haar daarvoor specialiteiten hadden moeten toegevoegd worden. Ik zal de laatste zijn dit te ontkennen. Mijn doel is dan ook niet geweest om iets op de verdienste van haar werk af te dingen, maar alleen te wijzen op de groote uitbreiding, die daaraan nog behoort gegeven te worden. Men vergete niet, dat de functioneele neurose, het voortdurend niet in staat zijn tot eenigen ernstigen geestelijken arbeid, waaraan een zoo groot aantal menschen lijdende is, en de weerzin waarmede daardoor het leven van zoo velen voortgeleept wordt, meer ellende met zich medebrengt, dan alle besmettelijke ziekten te zamen.

Dat de manier, waarop het onderwijs in onze scholen gegeven wordt een groote factor kan zijn en dit inderdaad dikwijls ook is, voor het optreden op lateren leeftijd van functioneele neurosen, kan naar mijn meening niet ontkend worden.

Dit acht ik de belangrijkste zijde der schoolquaestie.

Arnhem, 21 April 1896.

G. JELGERSMA.